

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Miloslava Výborného a soudců JUDr. Milana Podhrázkého, Ph.D., a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **JUDr. Ing. J. J., LL.M., Ph.D.**, proti žalovaným: **1) Generální finanční ředitelství**, sídlem Lazarská 15/7, Praha 1, **2) Finanční úřad pro Liberecký kraj**, sídlem 1. Máje 97, Liberec, o návrhu žalobce na ustanovení zástupce z řad advokátů pro podání kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 25. 9. 2018, čj. 59 Af 26/2018-119,

t a k t o :

Návrh žalobce na ustanovení zástupce z řad advokátů pro podání kasační stížnosti a zastupování v řízení o ní **s e z a m í t á**.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce podal 10. 10. 2018 u Okresního soudu v České Lípě (dále „okresní soud“) žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů pro podání kasační stížnosti proti v záhlaví uvedenému usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (dále „krajský soud“). Tímto rozhodnutím krajský soud odmítl jeho žalobu proti rozhodnutí správního orgánu pro neodstranění vad žaloby. Okresní soud žalobcův návrh na ustanovení zástupce postoupil krajskému soudu, který vydal usnesení, proti němuž má žalobce v úmyslu podat kasační stížnost. Krajskému soudu byl jeho návrh doručen 21. 11. 2018. Usnesením ze dne 28. 11. 2018, čj. 59 Af 26/2018-127, rozhodl krajský soud o postoupení věci Nejvyššímu správnímu soudu jako věcně a místně příslušnému.

[2] Žalobce v žádosti o ustanovení zástupce adresované okresnímu soudu uvedl, že o ustanovení zástupce žádá z hmotných důvodů, neboť pobírá starobní důchod a nemá žádný majetek, jehož ztráta je předmětem řízení před krajským soudem, z něžž vzešlo usnesení, proti němuž chce podat kasační stížnost.

[3] Podle § 35 odst. 9 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále „s. ř. s.“), může předseda senátu ustanovit zástupce z řad advokátů pouze v případě navrhovatele, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[4] Předpoklady osvobození od soudních poplatků stanoví § 36 odst. 3 s. ř. s., podle kterého platí, že *„účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“*

[5] Na základě citovaného ustanovení jsou předpoklady pro individuální osvobození od soudních poplatků dány u toho účastníka řízení, který kumulativně splní následující podmínky: 1) účastník požádal o osvobození, 2) jeho návrh není zjevně neúspěšný, a 3) účastník doložil nedostatek prostředků.

[6] Nejvyšší správní soud se zabýval nejprve posouzením, zda návrh samotný není zjevně neúspěšný, a to dříve nežli by se zabýval samotným posouzením žalobcovy materiální a finanční situace, jak ji zdejšímu soudu popsal v *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech* a jiných písemnostech.

[7] Pojem „zjevně neúspěšný návrh“ podle § 36 odst. 3 s. ř. s. se vztahuje k samotnému návrhu ve věci, v tomto případě kasační stížnosti, pro jejíž podání žalobce požaduje ustanovit zástupce. Tento pojem není v zákoně blíže upřesněn. Nejvyšší správní soud již dříve ve své judikatuře dovodil, že zjevná neúspěšnost návrhu by měla být zjistitelná bez pochyb, měla by být nesporná a naprosto jednoznačná bez toho, aby bylo nutné provést dokazování. Takovým „zjevně neúspěšným návrhem“ může být např. opožděně podaná žaloba či kasační stížnost, návrh na prominutí zmeškání zákonné lhůty, kterou nelze prominout, nebo návrh, který je výslovně vyloučen z meritorního přezkoumání (obdobně viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2006, čj. 4 Ads 19/2005-105, č. 909/2006 Sb. NSS, ze dne 10. 9. 2008, čj. 9 As 97/2007-29, nebo ze dne 29. 6. 2011, čj. 1 As 51/2011-135).

[8] Podle § 106 odst. 2 s. ř. s. musí být kasační stížnost podána do dvou týdnů od doručení rozhodnutí, proti němuž směřuje. Dle § 40 odst. 2 s. ř. s. lhůta určená podle týdnů končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty. Zároveň ale podle § 35 odst. 9 s. ř. s. platí, že *„[p]ožádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení.“* Z toho je zřejmé, že podal-li žalobce návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti ve lhůtě pro její podání, tedy ve lhůtě 2 týdnů od doručení usnesení krajského soudu, proti němuž má kasační stížnost směřovat, staví se tato lhůta (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 13. 1. 2005, čj. 6 Ads 72/2004).

[9] Pro posouzení zjevné neúspěšnosti je tedy nutné mimo jiné vyjasnit, zdali byl návrh na ustanovení zástupce učiněn včas, tedy ve lhůtě pro podání kasační stížnosti.

pokračování

[10] Z výše uvedeného vyplývá, že návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti lze učinit ve lhůtě pro podání kasační stížnosti, která se tímto úkonem staví. Jde tedy o procesní úkon, který je vázán procesní lhůtou. Oproti hmotněprávním lhůtám přitom platí, že je lhůta zachována, pokud bylo podání v poslední den lhůty předáno soudu nebo jemu zasláno prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence anebo předáno orgánu, který má povinnost je doručit, nestanoví-li tento zákon jinak (§ 40 odst. 4 s. ř. s.). K zachování lhůty předáním k doručení dochází, je-li návrh adresován příslušnému soudu; zachování však může nastat i za určitých podmínek zákonem a judikaturou předvídaných, jak bude popsáno dále.

[11] Je nutné zdůraznit, že příslušnost soudu ve správním soudnictví není dána jen pro vydání rozhodnutí ve věci samé, ale pro celé řízení. Z toho důvodu je i příslušnost pro provádění jednotlivých procesních úkonů, které samy o sobě nepředstavují rozhodnutí ve věci samé, ale naopak pouze směřují k vydání takového rozhodnutí, určena příslušností soudu pro meritorní rozhodnutí. Jak uvedl krajský soud v usnesení o postoupení věci Nejvyššímu správnímu soudu, je zdejší soud věcně a místně příslušný k rozhodnutí o návrhu na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti, neboť je věcně a místně příslušný k řízení o věci samé, tedy o kasační stížnosti (k tomu dále viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 3. 2009, čj. Na 18/2009-4). Tento judikatorní závěr vyplývá z § 35 odst. 9, který stanoví podmínky pro ustanovení zástupce v řízení před správním soudem. Podle tohoto ustanovení může zástupce ustanovit předseda senátu, přičemž s. ř. s. nedeleguje tento procesní úkon na jiný soud, než který řízení vede a rozhoduje ve věci samé. Z obsahu § 109 odst. 1 s. ř. s. dále vyplývá, že přípravné úkony po podání kasační stížnosti (včetně zjišťování splnění podmínek řízení) činí Nejvyšší správní soud (dříve je činily krajské soudy, avšak toto pravidlo plynoucí z § 108 s. ř. s. bylo k 1. 1. 2012 zrušeno). Na základě výše uvedeného je tak nezpochybnitelným závěrem, že o ustanovení zástupce pro rozhodnutí o kasační stížnosti nemůže rozhodnout žádný jiný soud než Nejvyšší správní soud.

[12] Otázkou, která je v nyní projednávané věci klíčová, tedy je, kterému soudu lze návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti a řízení o ní směřovat s účinky zachování lhůty pro podání kasační stížnosti a zdali má takové účinky i podání návrhu u nepříslušného soudu.

[13] Soudní řád správní upravuje některé situace zachování lhůty v případě, je-li podání adresováno nepříslušnému soudu. Tato pravidla lze rozdělit do dvou typů podle toho, na jakou situaci dopadají. Prvním typem je případ, kdy je pro dané řízení příslušný soud určen pouze na základě obecných pravidel obsažených v s. ř. s., aniž by byl určen konkrétní soud, k němuž má podání směřovat. V takové situaci lze využít postupu podle § 7 odst. 5 a 6 s. ř. s. ve spojení s § 40 odst. 4 *in fine* s. ř. s. a věc postoupit příslušnému soudu s účinky zachování lhůty anebo stavěním jejího běhu. Druhým typem procesních pravidel určujícím posouzení zachování lhůty je případ, kdy s. ř. s. stanoví pro daný typ řízení konkrétní soud, u kterého má být podán návrh, jako je tomu v § 106 odst. 4 s. ř. s., který stanoví příslušnost Nejvyššího správního soudu pro podání kasační stížnosti. Z podstaty věci je zřejmé, že lhůta pro podání kasační stížnosti se staví vždy, pokud je v jejím průběhu návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti a řízení o ní podán u Nejvyššího správního soudu jako soudu příslušného; z § 106 odst. 4 *in fine* lze na základě výše uvedeného

interpretace dovodit, že lhůta pro podání kasační stížnosti je zároveň zachována, byl-li návrh na ustanovení zástupce pro její podání adresován krajskému soudu, který vydal rozhodnutí, proti němuž má kasační stížnost směřovat (respektive předán k doručení tomuto soudu podle § 40 odst. 4 s. ř. s.).

[14] Návrh na ustanovení zástupce není návrhem zahajujícím řízení ve věci samé, pro nějž by se samostatně určovala věcná a místní příslušnost soudu, ale je nerozlučně svázán s takovým (byť doposud nezahájeným) řízením ve věci samé. Proto je i pro tyto úkony věcně a místně příslušným soud, který je věcně a místně příslušným pro rozhodnutí ve věci samé, jak bylo shora popsáno. Určuje-li tedy s. ř. s. pro řízení o kasační stížnosti jako příslušný soud Nejvyšší správní soud, je tento soud určen konkrétně i pro řízení o ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti.

[15] Nejvyšší správní soud již dříve judikoval, že pokud bylo podání učiněno u nepřislušného soudu, ačkoliv s. ř. s. určuje konkrétní soud, u něhož mělo být učiněno, je třeba, aby nepřislušný soud podání, které mu bylo chybně doručeno, odeslal soudu příslušnému nejpozději před uplynutím lhůty určené k učinění podání (usnesení rozšířeného senátu ze dne 18. 12. 2008, čj. 1 Azs 51/2007-55, č. 1790/2009 Sb. NSS). Stejně pravidlo pro posouzení samotné včasnosti jako pro podání kasační stížnosti platí i pro návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti (obdobně např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2016, čj. Na 19/2016-24, který byl vydán ve věci téhož žalobce jako v nyní projednávané věci). Tento návrh je tedy z hlediska stavění lhůty pro podání kasační stížnosti včasný tehdy, jestliže byl ve lhůtě pro její podání odeslán Nejvyššímu správnímu soudu anebo krajskému soudu, který napadené rozhodnutí vydal (§ 106 odst. 4 s. ř. s.).

[16] Usnesení krajského soudu, proti němuž má kasační stížnost směřovat, bylo žalobci v nyní projednávané věci doručeno 1. 10. 2018. Lhůta pro podání kasační stížnosti tedy uplynula 15. 10. 2018. Žalobce návrh podal k okresnímu soudu 10. 10. 2018, tedy před koncem lhůty pro podání kasační stížnosti. Krajskému soudu byl podle údajů v soudním spise žalobcův návrh doručen až 21. 11. 2018, přičemž okresní soud jej k postoupení předal nejdříve 19. 11. 2018 (ve spise krajského soudu není přiložena obálka, která by označovala datum předání věci k doručení krajskému soudu, proto zdejší soud vychází z data, jež je uvedeno na přípisu okresního soudu o postoupení věci), který je tak na základě výše uvedené judikatury rozhodným dnem pro posouzení včasnosti návrhu na ustanovení zástupce. Žalobcův návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí krajského soudu tak nemohl mít vliv na stavění lhůty pro podání kasační stížnosti, neboť jej okresní soud postoupil krajskému soudu (který není příslušným soudem, ale uvedený návrh jemu doručený má za následek zachování lhůty na základě § 106 odst. 4 s. ř. s.) až po uplynutí lhůty pro podání kasační stížnosti.

[17] Přestože lze vyslovit podiv nad tím, proč okresnímu soudu trvalo postoupení návrhu takovou dobu, nelze opominout skutečnost, že žalobce svůj návrh chybně adresoval okresnímu soudu po vydání usnesení o odmítnutí žaloby krajským soudem, s nímž již dříve v průběhu řízení komunikoval a jemuž svou žalobu na počátku tohoto řízení sám adresoval. Zároveň byl krajským soudem řádně poučen o možnosti podat kasační stížnost, která má být podána u Nejvyššího správního soudu. Nelze vyloučit, že

pokračování

žalobce adresuje návrh na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti okresnímu soudu, byť ten nemá ve věcech spadajících do správního soudnictví věcnou příslušnost, a bude spoléhat na postoupení podání; pak ale musí nést následky takového jednání. Domníval-li se žalobce, že je řízení před správními soudy vedeno podle stejných předpisů jako řízení civilní, v němž činí přípravné procesní úkony v dovolacím řízení (které je řízení o kasační stížnosti svou povahou nejbližší) soud prvního stupně, kterým je mnohdy právě soud okresní [§ 241b ve spojení s § 241 a § 104 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále „o. s. ř.“)], opomněl výslovnou procesní úpravu, podle níž je vedeno řízení ve správním soudnictví. V tomto případě nelze případně použít ani postup na základě § 64 s. ř. s., tedy užití o. s. ř., pokud s. ř. s. nestanoví jinak, neboť takové užití se vztahuje pouze na části první a třetí o. s. ř. a ustanovení týkající se dovolání, jež by teoreticky mohla být pro řízení o kasační stížnosti užita, jsou obsažena v části čtvrté o. s. ř., a tedy z užití v řízení před správním soudem vyloučena. V projednávané věci lze rovněž poukázat na to, že při zjišťování předpokladů pro osvobození od soudních poplatků žalobce soudu sdělil, že má právní vzdělání. Žalobce přitom nepochybil pouze v doručení svého návrhu okresnímu soudu, ale tento soud v záhlaví svého návrhu navíc označil jakožto adresáta, ačkoliv zároveň uvedl spisovou značku řízení před krajským soudem, z něž rozhodnutí, proti němuž měl v úmyslu kasační stížnost podat, vzešlo.

[18] Při rozhodování o žalobcově návrhu na ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že by takto případně podaná kasační stížnost byla opožděná. Tím jsou splněny podmínky pro zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce z důvodu, že by byl žalobcův návrh (kasační stížnost) zjevně neúspěšný. Skutečnost, že kasační stížnost, pro jejíž podání a zastupování v řízení o ní se žalobce domáhá ustanovení advokáta, by byla opožděná, je bez dalšího zjevná z doručených podání a obsahu spisu krajského soudu.

[19] Soud proto uzavírá, že kasační stížnost, pro jejíž podání a zastupování v řízení o ní se žalobce domáhá ustanovení advokáta, by byla zjevně neúspěšným návrhem ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., proto ve věci nebyly naplněny předpoklady, aby byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků. Z tohoto důvodu nebyly naplněny ani podmínky pro ustanovení zástupce v řízení o kasační stížnosti (§ 35 odst. 9 s. ř. s.), a soud proto žádost o ustanovení advokáta zamítl.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně 27. března 2019

JUDr. Miloslav Výborný
předseda senátu